

دومین همایش بین‌المللی ادبیات تطبیقی فارسی و عربی

(مشهد ۸ و ۹ مهر ۱۳۹۳)

دومین همایش بین‌المللی ادبیات تطبیقی فارسی و عربی در دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه فردوسی مشهد با مشارکت دانشگاه لبنان برگزار شد. طی نشست‌ها، حدود پنجاه سخنران، از کشورهای ایران، لبنان، اردن، مصر، تونس، عمان، و جمهوری آذربایجان، در محورهای ادبیات معاصر و ادبیات کلاسیک فارسی و عربی، بلاغت فارسی و عربی، و مباحث میان‌رشته‌ای ادبیات فارسی و عربی مقاله ارائه کردند. در نشست افتتاحیه، جناب آقای محمد کافی، رئیس دانشگاه فردوسی مشهد و آقایان احسان قبول، دبیر همایش؛ سید محمدحسین هاشمی، معاون فرهنگی سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی؛ و طلال عترسی، رئیس تحصیلات تکمیلی دانشگاه لبنان درباره اهمیت روابط ادبی ایران و عرب سخن گفتند. سپس آقایان ویکتور الیک درباره «بازتاب فرهنگ ایران زمین در آثار شعری عرب زبان لبنان در قرن بیستم» و محمدعلی آذرشب درباره «ادبیات تطبیقی از دیدگاه تمدنی (فارسی و عربی)» سخنرانی کردند. آذرشب بر ضرورت توجه به ادبیات تطبیقی بر بنیان مکتب اسلامی و روابط ادبی ایران و عرب تأکید کرد. محمدجعفر یاحقی، استاد دانشگاه فردوسی مشهد و عضو پیوسته فرهنگستان زبان و ادب فارسی، ضمن تأیید سخنان آذرشب از «قرآنیات تاریخ بیهقی» سخن گفت. پس از آن،

طی پنج نشست تخصصی، سخنرانی‌های زیر ایراد شد:

«تجلیات اللوعة فی شعر نیما و الیاس أبوشبکه» (أسما شملى، دانشگاه لبنان)؛ «عناصر نوستالژیک در شعر آن روزهای فروغ فرخزاد و 'نهایة السُّلم' نازک الملائکه» (سولماز مظفری، دانشگاه فرهنگیان شیراز)؛ «بررسی تطبیقی غزل‌های حسین منزوی و شاعر عرب نزار قبّانی در حوزه عشق به زن» (حسین سیدی، دانشگاه فردوسی مشهد)؛ «بررسی تطبیقی سبک دو شعر 'رحلة حول الكلمات' و 'خفته'، به ترتیب از عبدالوهاب بیاتی و مهدی اخوان ثالث» (کلثوم صدیقی، دانشگاه فردوسی مشهد)؛ «سیر تطوّر و تحوّل آرایه حسن تعلیل در آثار بلاغی عربی و فارسی» (عبدالله رادمرد، دانشگاه فردوسی مشهد)؛ «جاودانگی یا زمانمندی (نقش صورت‌های بلاغی در جاودانگی یا زمانمندی قصیده ایوان مداین بَحْتَری و خاقانی)» (مهری امینی ثانی، دانشگاه آزاد اسلامی رودهن)؛ «بررسی تطبیقی سنت‌های زبان‌شناسی اسلامی و غربی» (محمد لایقیان جوان، دانشگاه آزاد اسلامی کاشمر)؛ «گره‌گشایی بلاغی از 'موی' در شعر مننّی و حافظ» (فاطمه توانچه، دانشگاه فردوسی مشهد)؛ «أفلاک' هاشم‌العاملی و 'رباعیات' الختیم الفارسی، محاكاة أم إستیحاء» (مریم حمزه، دانشگاه لبنان)؛ «خمریّه‌سرایی در اشعار رودکی و ابوثّوس» (عدرا نصیری افرابی، دانشگاه آزاد اراک)؛ «طبقات الصّوفیّه» (آیگون علیزاده، آکادمی جمهوری آذربایجان)؛ «بررسی تطبیقی شیوه روایت داستان حضرت یوسف قرآن کریم و یوسف و زلیخای جامی» (محسن حیدرزاده، دانشگاه تبریز).

بعد از ظهر روز ۸ مهر، مهمانان به شهر توس رفتند. در آرامگاه فردوسی، پاره‌هایی از داستان «نبرد رستم با دیو سپید» به صورت نقالی اجرا شد. سپس، مهمانان از موزه آرامگاه و، در پایان، از آرامگاه مهدی اخوان ثالث بازدید کردند.

روز دوم، در جلسه عمومی صبح، مقاله‌هایی به شرح زیر ارائه شد:

«أولیة الأدب العربی المقارن شرقیة شرقیة، بریادة أمین الریحانی» (یوسف بکار، دانشگاه یوموک اردن) که، در آن، از نقش امین ریحانی در پژوهش‌های ادبیات تطبیقی عربی و فارسی یاد شد؛ «آسیب‌شناسی مطالعات تطبیقی ادبیات معاصر فارسی و عربی» (موسی اسوار، فرهنگستان زبان و ادب فارسی) که، در آن، تسلط نداشتن پژوهشگران حوزه ادبیات تطبیقی بر زبان دوم و بسنده کردن آنان به یافتن شباهت‌ها بدون ریشه‌یابی آنها ضعف حسّاس شمرده شد؛ «علم العروض بین الشعر العربی و الفارسی (تأسیساً و تجدیداً)» (محمد توفیق أبوعلی، دانشگاه لبنان)؛ «الدراست الأدبیة المقارنّة واقعاً و رؤی» (مها خیربک ناصر، دانشگاه لبنان)؛ «رؤیة مقارنّیة عریّة للعلاقة

بَيْنَ الْأَدَبَيْنِ الْعَرَبِيِّ وَالْفَارُسِيِّ (طه حسین أنموذجاً)» (عمر مقداد جمینی، دانشگاه تونس).

مقالات سخنرانان نشست بعدی روز دوم همایش به شرح زیر ارائه شد: «اثر تکنوجیا الإیصالِ الحَدِيثَةِ عَلَى دِرَاسَاتِ الْأَدَبِ الْمُقَارَنِ بَيْنَ الْأَدَبَيْنِ الْفَارُسِيِّ وَالْعَرَبِيِّ» (می عبدالله، دانشگاه لبنان)؛ «تعلیم اللُّغَةِ الْفَارُسِيَّةِ لِناطِقِي اللُّغَةِ الْعَرَبِيَّةِ» (أمل ناصرالدین، لبنان)؛ «The micro-structure of the writing, Lebanese university students as examined in genre of argumentation in Arabic and English and of Iranian students as examined in Persian and English» (سهام الحسینی، دانشگاه لبنان)؛ «بررسی تطبیقی- معنایی چند ضرب‌المثل اقتصادی در زبان فارسی و عربی و انگلیسی» (عبّاس ناجی، دانشگاه فردوسی)؛ «التَّنَاصُ الْقُرْآنِيُّ فِي شِعْرِ أَحْمَدَ مَطَرٍ وَمَهْدِي أَخْوَانَ ثَالِثٍ» (پرویز احمدزاده، دانشگاه یزموک اردن)؛ «نقش سیاست در تقابل و تعامل زبان و ادبیات فارسی و عربی» (محمد تقوی، دانشگاه فردوسی)؛ «صَوْرَةُ الْفُرْسِ لَدَيْ أَبِي الطَّيِّبِ الْمُتَنَبِّيِّ» (نرگس گنجی، دانشگاه اصفهان)؛ «رویکرد بینارشته‌ای ادبیات تطبیقی و بحران هویتی آن» (فرزانه علوی زاده، دانشگاه فردوسی)؛ «تأثیر ظهور اسلام بر مضامین لائنی‌های فارسی و عربی» (نرگس خادمی، دانشگاه فردوسی)؛ «کاربرد مکان در شعر کودک ایران و الجزائر» (مریم جلالی، دانشگاه شهید بهشتی)؛ «رمان‌های تاریخی در ادبیات فارسی و عربی (از نیمه دوم قرن نوزدهم تا اواسط قرن بیستم)» (هومن ناظمیان، دانشگاه خوارزمی)؛ «خوانش تطبیقی الایام طه حسین و شماکه غریبه نیستید هوشنگ مرادی کرمانی» (احمدرضا حیدریان شهری، دانشگاه فردوسی)؛ «التَّصَوُّفُ فِي رُبَاعِيَّاتِ عَمْرِ الْخَيَّامِ وَ سُدْرَاتٍ مِنْ خِطَابٍ فِي الْعِشْقِ لِرَوْلَانَ بَارْتٍ» (الهام سلیم حطیط، دانشگاه لبنان)؛ «اثر کتابِ کَلِيلِهِ وَ دِمْنِهِ فِي أَدَبِ لَافُونْتِن» (دیزیره سقال، دانشگاه لبنان)؛ «بررسی تطبیقی نوستالژی در آثار نیما یوشیج و بدر شاکر السَّيَّاب» (معصومه صادقی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرمسار)؛ «روش‌شناسی شرح تطبیقی (با نگاهی بر شرح مثنوی شریف فروزانفر)» (احسان قبول، دانشگاه فردوسی)؛ «بررسی تطبیقی اِتِّجَاهَاتُ الْغَزَلِ فِي الْقَرْنِ الثَّانِي بِبِرْخِي پِزْوَهِشِ هَايِ هِمَسَانِ فِي أَدَبِ فَارُسِي» (صفا کاظمیان، دانشگاه فردوسی مشهد)؛ «بررسی تطبیقی جلوه‌های عشق در شعر اقبال و شایبی» (نسرین وهاب‌زاده، دانشگاه پیام نور شاهین شهر)؛ «زن و مضامین مربوط به آن در اشعار فروغ فرخزاد و غَاذَةَ السَّمَانِ» (طلعت تقوی راد، دانشگاه پیام نور همدان)؛ «رُسُوِيَّاتُ اللُّغَةِ الْفَارُسِيَّةِ فِي اللُّهْجَةِ الْأُرْدُيَّةِ» (عبدالکریم جرادات، دانشگاه آل بیت اردن)؛ «واژه‌های فارسی در زبان عامیانه مصری» (مُنَى أَحْمَدِ حَامِدٍ، دانشگاه عین شمس مصر)؛ «نگاهی انتقادی به وام‌گیری اصطلاحات دستور زبان فارسی از صرف و نحو عربی» (محمد جواد مهدوی، دانشگاه فردوسی)؛ «بررسی تطبیقی طبیعت‌گرایی در اشعار سهراب سپهری و نزار قبّانی» (ابوالقاسم قوام،

دانشگاه فردوسی مشهد؛ «بررسی تطبیقی جلوه‌های آزادی در شعر شوقی و بهار» (صابره سیاوشی، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی)؛ «طبیعت و نمادهای آن در اشعار محمدعلی شمس‌الدین و سلمان هراتی» (اکرم روشنفکر، دانشگاه گیلان)؛ «تحلیل ساختار جامعه آرمانی در شهر سهراب سپهری و جبران خلیل جبران» (پوران علمپور، دانشگاه شهید باهنر کرمان).

جلسه عمومی با عنوان «جایگاه مجله‌ی الدراسات الأدبیه در پژوهش‌های تطبیقی فارسی و عربی» برگزار شد. در ابتدای این جلسه، احسان قبول، سردبیر مجله، به اعتبار علمی آن در دانشگاه‌های کشورهای عربی و جهان و نیز ایران اشاره کرد. پس از آن، ویکتور الیک، ضمن مروری بر تاریخ پنجاه و پنج ساله‌ی مجله‌ی الدراسات الأدبیه، نقش محمد محمدی ملایری را در تأسیس آن اساسی دانست. یوسف بکار الدراسات الأدبیه را قدیم‌ترین مجله در حوزه ادبیات تطبیقی فارسی و عربی در جهان عرب شمرد و، درباره تأثیر آن بر تکامل پژوهش‌های این عرصه، سخن گفت. محمدعلی آذرشب نیز، ضمن تأیید اعتبار علمی بالای این مجله از سال‌های دور در دانشگاه تهران، از مقاله‌های ارزشمند استادانی چون فروزانفر و همایی و اقبال آشتیانی در آن یاد کرد. موسی اسوار نیز به اهمیت احیای این مجله پس از جنگ‌های داخلی لبنان همچنین به برخی از مقاله‌های ممتاز آن اشاره کرد.

در پایان همایش، بیانیه‌ای به تصویب شرکت‌کنندگان رسید که برخی از بندهای آن به شرح زیر است.

پژوهشگران ادبیات تطبیقی فارسی و عربی شایسته است به سمت مکتب پژوهشی گام بردارند که مبتنی بر هویت و تمدن اسلامی-ایرانی-عربی باشد. پژوهش‌ها و گفت‌وگوهای ادبیات تطبیقی فارسی و عربی لازم است از حصار دانشگاه‌ها خارج شود و به بدنه اجتماع و مدارس راه یابد؛ چراکه ادبیات تطبیقی نقشی بسزا در اعتدال فکری، واقع‌نگری، دوری از تعصبات قومی و مذهبی و نزدیکی ملل دارد.

استادان رشته ادبیات تطبیقی فارسی و عربی باید بتوانند، فارغ از مسائل سیاسی میان دولت‌ها، تعاملات دانشگاهی و ارتباطات نزدیک با همدیگر داشته باشند و دولت‌ها در این راستا مانع ایجاد نکنند.

به منظور ارتباط و تعامل بیشتر استادان ادبیات تطبیقی کشورهای عربی و ایران،

مقتضی است انجمنی به نام «استادان ادبیات تطبیقی فارسی و عربی» تأسیس شود و این انجمن دارای مجله‌های علمی- پژوهشی در حوزه‌های متعدّد آن باشد تا بتواند حاصل پژوهش‌های استادان در این عرصه را به معرض مطالعه علاقه‌مندان قرار دهد. با توجه به اهمّیت محتوایی موضوع ادبیات تطبیقی فارسی و عربی، شایسته است این همایش به صورت منظم و دوره‌ای برگزار شود.

لازم است اشخاص و گروه‌های متخصص در پهنه ادبیات تطبیقی فارسی و عربی مهارت و دانش خویش را در یادگیری زبان مقابل (فارسی یا عربی) ارتقا دهند تا اشتباهات و ابهامات ترجمه به متن پژوهش منتقل نشود.

دانشگاه فردوسی مشهد دبیرخانه‌ای دائمی برای این همایش برپا می‌کند که به زودی برای آن نشانی الکترونیکی ثابتی نیز ثبت خواهد شد و، در مسیر گسترش فعالیت‌هایش، از مشارکت دانشگاه‌های کشورهای دیگر در ایفای مسؤولیت‌های خود استقبال می‌کند.

دومین همایش بین‌المللی ادبیات تطبیقی فارسی و عربی با تقدیم هدایایی به مهمانان پایان یافت.

مهمانان خارجی همایش، در روز دهم مهر ماه، حرم مطهر امام رضا علیه‌السلام را زیارت و از کتابخانه، موزه، صحن‌ها، و دیگر بخش‌های آن بازدید کردند. آنان، در روز یازدهم مهر ماه، با سفر به نیشابور، از آرامگاه خیام و عطار و کمال‌الملک بازدید کردند. دانشگاه لبنان آمادگی خود را برای برگزاری سومین همایش بین‌المللی ادبیات تطبیقی فارسی و عربی در دو سال آینده اعلام کرد که فراخوان مقالات آن، از طریق رسانه‌های دانشگاهی، انجام خواهد گرفت.

احسان قبول (دبیر همایش)

همایش ادبیات معاصر الجزایر (۱۴-۱۶ مهر ۱۳۹۳)

تأسیس گروه‌های زبان و ادبیات عربی عمری به درازای خواهر تنی‌اش، زبان و ادبیات فارسی، دارد. اکنون این گروه در بیش از پنجاه دانشگاه سراسر کشور دایر است. با نیازسنجی رشته زبان و ادبیات عرب در ایران، برنامه‌ریزی سلسله همایش‌های

«ادبیات معاصر عرب» ناظر به ایجاد روابط فرهنگی با کشورهای عربی‌زبان انجام گرفت. در این برنامه‌ریزی، برای جهان عرب، سه حوزه شمال آفریقا، منطقه مدیترانه، و کشورهای عربی منطقه خلیج فارس در نظر گرفته شد. با توجه به شمار کشورهای عربی و فراهم نبودن امکانات تشکیل سمینار جداگانه برای هر یک از آنها، تصمیم گرفته شد همایش‌ها هرکدام به مجموع کشورهای اختصاص یابد که به لحاظ فرهنگی مشترکاتی دارند. بدین قرار، برای هفت مجموعه از کشورهای عرب‌زبان هرکدام همایشی در برنامه منظور گردید به شرح زیر:

منطقه شمال آفریقا منطقه اطراف دریای مدیترانه منطقه خلیج فارس: الجزایر سوریه و لبنان عراق لیبی، تونس، مغرب، سودان، موریتانی، سومالی اردن و فلسطین عربستان، کویت، امارات، بحرین، قطر، یمن مصر

با توجه به تلاطم اوضاع در شماری از کشورهای عربی خاورمیانه، الجزایر که سال‌های رنج و مقاومت خود را چند دهه است پشت سر گذاشته و در سال‌های اخیر کمتر دستخوش بحران گردیده، سلسله همایش‌ها با آن کشور آغاز شد.

در پی فراخوان مقاله، دبیرخانه همایش حدود هشتاد چکیده دریافت کرد که، با مطالعه آنها، توصیه‌هایی در جهت هماهنگ‌سازی با محورهای همایش به صاحبان آنها ابلاغ شد. در نتیجه، چهل مقاله به دبیرخانه واصل شد که، از آنها، شش مقاله عربی و هفت مقاله فارسی برای ارائه در همایش به تأیید نهایی رسید.

در تدارک همایش، دبیرخانه، از بهمن ۱۳۹۲ تا تیر ۱۳۹۳، شش نشست تخصصی (هر ماه یک نشست) در زمینه ادبیات و فرهنگ الجزایر به شرح زیر سازماندهی کرد:

نشست اول- بررسی و نقد سیری در تحوّل ادبیات معاصر الجزایر (شهر کتاب، اول بهمن ۱۳۹۲)
سخنرانان: نعیم عموری (دانشگاه چمران اهواز)؛ صدیقه زودرنج (دانشگاه بوعلی همدان)؛ محمّدامین خلادی (دانشگاه آدرار الجزایر)؛ شکوه حسینی (دانشگاه شهید بهشتی).

نشست دوم- شعر معاصر الجزایر (کافه کتاب دانشکده ادبیات دانشگاه شهید بهشتی، ۵ اسفند ۱۳۹۲)

سخنران: موسی بیدج (شاعر و مترجم).

نشست سوم - پخش و نقد فیلم نبرد الجزایر (دانشکده ادبیات دانشگاه شهید بهشتی، ۳۱ فروردین ۱۳۹۳)

سخنرانان: علی روحانی (مدیر گروه سینمای دانشگاه سوره)؛ عظیم طهماسبی (عضو هیئت علمی دانشنامه جهان اسلام).

نشست چهارم - خاطرات سفر به الجزایر (موزه برادران امیدوار - کاخ سعدآباد، ۷ اردیبهشت ۱۳۹۲)

سخنران: عیسی امیدوار (جهانگرد ایرانی).

نشست پنجم - نشست با شاعران معاصر عرب (دانشکده ادبیات دانشگاه شهید بهشتی، ۳۰ اردیبهشت ۹۳)

با حضور شاعران معاصر عرب: عزالدین میهوبی (الجزایر)؛ رفعت سلام (مصر)؛ علی الشلاه (عراق).

نشست ششم - جلسه کمیته راهبردی همایش (۴ تیر ۱۳۹۳)

با حضور نمایندگان از سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، مرکز مطالعات ملی جهانی شدن ریاست جمهوری، شورای شهر، و اعضای انجمن ایرانی زبان و ادبیات عربی.

در این جلسه، واسینی الأعرج (رمان‌نویس بزرگ الجزایر و مهمان همایش) معرفی شد.

فعالیت‌های مقدماتی پیش از برگزاری همایش، در رابطه با آن، به شرح زیر صورت گرفت.

- تصویب دو پایان‌نامه کارشناسی ارشد با عنوان‌های «نقد جامعه‌شناختی ژمان الجزایر بر اساس نظریه باختین - نمونه موردی: واسینی الأعرج» و «بررسی ادبیات پسااستعماری در ادبیات معاصر الجزایر - نمونه موردی: أحلام مستغانمی»، در گروه زبان و ادبیات عربی دانشگاه شهید بهشتی؛

- راه‌اندازی یک تارنمای الکترونیک با عنوان cal.sbu.ac.ir به صورت دو زبانه (فارسی و عربی) برای اطلاع‌رسانی رویدادهای همایش و معرفی کشور الجزایر و فرهنگ و ادبیات آن؛

- تهیه مجموعه مقالاتی با عنوان مروری بر ادبیات معاصر فارسی به زبان عربی، برای آشنائی میهمانان و مخاطبان عرب با جریان‌های ادبی امروز ایران؛

- تهیه کتابخانه الکترونیک در حوزه کتاب‌های تخصصی الجزایر.

واسینی الأعرج، رمان‌نویس بزرگ الجزایر و استاد دانشگاه سُرْبُن فرانسه و الجزایر؛ رزان ابراهیم، استاد دانشگاه پترا، واسینی شناس از اردن؛ جمیله بوپاشا، بزرگ زن انقلابی الجزایر؛ زفیرا یاسف سعدی، هنرمند نقاش و دختر یوسف سعدی، انقلابی بزرگ الجزایر؛ عبدالغنی خَشْه، شاعر و استاد دانشگاه قالمه؛ عثمان بدری، استاد دانشگاه الجزایر ۲؛ طارق ثابت، استاد دانشگاه باتنه؛ رشید کوراد، استاد دانشگاه الجزایر ۲ و معاون دانشکده الجزایر؛ وحید بن بوعزیز، استاد دانشگاه الجزایر ۲ و سردبیر مجله ادبیات الجزایر میهمانان خارجی همایش بودند.

مراسم افتتاحیه با سخنان جناب آقای محمدمهدی طهرانچی، رئیس دانشگاه شهید بهشتی و رئیس همایش، آغاز شد و با سخنرانی‌های جناب آقای ابراهیمی، رئیس سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی؛ جناب آقای سفیان میمونی، سفیر الجزایر در تهران؛ خانم جمیله بوپاشا، و آقای عبدالغنی خَشْه (به نمایندگی از میهمانان خارجی) ادامه یافت. سپس دبیران علمی و اجرایی همایش، حجت رسولی و شکوه حسینی، درباره تدارک و سازماندهی همایش گزارش ارائه کردند.

سخنران ویژه این جلسه جناب آقای محمود محمدی، سفیر پیشین جمهوری اسلامی ایران در الجزایر، بود که درباره الجزایر و انقلاب‌های عربی سخن گفت.

نشست ویژه: زبان، ادبیات، و جهانی شدن

هدف از برگزاری این نشست (میزگرد)، که با همکاری مرکز ملی مطالعات جهانی شدن سازمان داده شد، بررسی دیدگاه‌های گوناگون در این باره بود که زبان و ادبیات تا چه اندازه می‌تواند هویت ملی یا قومی را در مقابل چالش‌های استعمار و استهلاک آن در جهانی شدن حفظ کند یا، از نگاهی دیگر، آیا پدیده جهانی شدن برای کشورهای اسلامی و شرقی باید خطر چالش برانگیز تلقی شود یا فرصت و، در این میان، نقش زبان و ادبیات چیست؟

این میزگرد به ریاست آقای محمّدعلی آذرشب (استاد گروه زبان و ادبیات عربی دانشگاه تهران) و شرکت آقایان واسینی الأعرج (استاد دانشگاه سُرْبُن)، محمدرضا دهشیری (استاد علوم سیاسی دانشگاه تهران و معاون آموزشی-پژوهشی مرکز ملی مطالعات جهانی شدن)، علی مهدی زیتون (استاد گروه زبان و ادبیات عربی دانشگاه بیروت)، منصور بخت (استاد گروه تاریخ دانشگاه

شهید بهشتی)، عثمان بدری (استاد گروه زبان و ادبیات عربی دانشگاه الجزایر)، و نگار داوری (استاد گروه زبان‌شناسی دانشگاه شهید بهشتی) برگزار گردید.

روز سه شنبه ۱۳۹۳/۷/۱۵ در چهار نشست به ادبیات معاصر الجزایر اختصاص یافت. نشست اول، درباره شعر معاصر الجزایر، به ریاست بانو رجاء ابوعلی (استادیار گروه زبان و ادبیات عربی دانشگاه علامه طباطبایی) و سخنرانی آقای عبدالغنی خشه (شاعر و استاد دانشگاه ۸ می ۱۹۴۵ قلمه) آغاز شد. وی، درباره وضعیت کنونی شعر در الجزایر، رابطه شعر الجزایری با رویدادهای اجتماعی، و جریان‌های نوظهور ادبی و پدید آمدن فضاهاى ارتباطی جدید با مخاطب سخن گفت.

مقاله‌های ارائه شده در این نشست به شرح زیر بود:

«نقد فرمالیستی اشعار سید حسن حسینی و عبدالغنی خشه» (شکوه حسینی، استادیار گروه زبان و ادبیات عربی دانشگاه شهید بهشتی)؛ «شعر معاصر الجزایر؛ ساختارهای شعر نو» (طارق ثابت، استادیار گروه زبان و ادبیات عربی دانشگاه باتنه الجزائر)؛ «سمبولیسم شب» در شعر مُقَدی زکریا و قیصر امین‌پور» (صدیقه اسدی مجزه، دانشجوی رشته زبان و ادبیات عربی دانشگاه سمنان)؛ «رویکرد تاریخی زیبایی‌شناختی در شعر معاصر الجزایر، بررسی شعر انقلابی عزالدین میهویی» (رشید شعلال، استادیار گروه زبان و ادبیات عربی دانشگاه ۸ می ۱۹۴۵ قلمه الجزایر)؛ «قلب، زبان، و مضمون شعری در ادبیات کودک دو کشور ایران و الجزایر» (مریم جلالی، استادیار گروه زبان و ادبیات فارسی دانشگاه شهید بهشتی).

نشست دوم، درباره نقش زبان و هنر در فرهنگ معاصر الجزایر، به ریاست آقای بهمن نامور مطلق (دانشیار گروه زبان و ادبیات فرانسه دانشگاه شهید بهشتی) و شرکت رشید کوراد (معاون دانشکده ادبیات و زبان‌های شرقی دانشگاه الجزایر)، وحید بن بوعزیز (استاد ادبیات تطبیقی و سردبیر مجله دانشکده ادبیات دانشگاه الجزایر)، و بانو زفیرا یوسف سعدی (هنرمند و رئیس بنیاد فرهنگی زفیرا در الجزایر) برگزار گردید.

بانو زفیرا درباره تجربه تولید فیلم معروف **نبرد الجزایر**، کار مشترک الجزایر و ایتالیا، با کارگردانی و بازی پدر مجاهد او، یوسف سعدی، سخن گفت و اسلایدهایی را از روند تولید فیلم به نمایش گذاشت. این فیلم در جشنواره‌های بزرگی همچون ونیز و کان موقّق به دریافت جایزه شده بود. وی همچنین از تجربه معنوی خود در ترسیم اسماء الله (که

تابلوهای آن در حاشیه همایش به نمایش گذاشته شد) یاد کرد.

در ادامه، دو جوان ایرانی به هم‌نوازیِ عود و تنبک پرداختند و ریتم‌های عربی و ایرانی را با بربط (ساز مشترک ایران و کشورهای عربی که ریشه ایرانی دارد) اجرا کردند. وحید بن بوعزیز، سخنرانی خود را در دو بخش ارائه داد: ابتدا درباره رویکرد پسااستعماری و ارتباط نویسندگان الجزایری و فرانسوی در سال‌های اخیر در تعامل با یکدیگر سخن گفت؛ سپس به معرفیِ رمان سیمغ، اثر رمان‌نویس الجزایری محمد دیب، که به زبان فرانسوی نوشته شده، پرداخت.

موضوع سخنرانی رشید کوراد با عنوان «الواقع و أزمة الذات» تجربه رمان‌نویسی طاهر و طار و ارتباط آن با بحران هویت بود و اینکه رمان، به حیث نوع جدید ادبی، چگونه توانسته است، در چالش میان فرم و محتوا، کارکردی متفاوت با دیگر انواع ادبی داشته باشد.

نشست سوم، که به رمان معاصر الجزایر اختصاص یافت، به ریاست آقای گنجیان، (دانشیار گروه زبان و ادبیات عربی دانشگاه علامه طباطبایی) برگزار شد. سخنران اصلی این جلسه بانو رزان ابواهمیم، (استاد نقد ادبی دانشگاه پترا در اردن) بود که، در سخنرانی خود با عنوان «التجربة الروائية لواسینی الأعرج»، ویژگی‌های رمان‌نویسی واسینی الأعرج، رمان‌نویس بزرگ الجزایری، را از حیث زبان، شخصیت‌پردازی، توصیفات، و استفاده از دیگر فنون ادبی و هنری شرح داد. خلاصه‌ای از این سخنرانی را بانو نرگس قنديل زاده (کارشناس ارشد زبان و ادبیات عربی و مترجم آثار ادبی) به زبان فارسی گزارش کرد.

مقاله‌های دیگر ارائه شده در این نشست به شرح زیر بود: «خوانش پسااستعماری رمان ثلاثية الجزایر (الباب الكبير، الحزينة، النول)»، اثر محمد دیب (کمال باعجری، استادیار گروه زبان و ادبیات عربی دانشگاه تهران، پردیس فارابی)؛ «جایگاه ادبیات الجزایر در ادبیات عربی، گفت‌وگو میان معاصر الجزایر» (عثمان بدری، استاد گروه زبان و ادبیات عربی دانشگاه الجزایر ۲)؛ «رمان پسااستعماری الجزایر و ویژگی‌های محتوایی و زبانی آن» (طیبه امیریان، دانشجوی دوره دکتری زبان و ادبیات عربی دانشگاه بوعلی همدان)؛ «تحلیل سبک‌شناختی رمان معاصر الجزایر با تکیه بر رمان ذاکرة الجسد اثر أحلام مستغانمی» (علی عدالتی‌نسب، دانشجوی دوره دکتری زبان و ادبیات عربی دانشگاه شهید چمران اهواز)؛ «تحلیل عناصر روایی مقاله- داستان‌های احمد رضا حوحو در معجم الحکیم در سنجش با ساختار

مقامه‌نویسی عرب» (شهرت معرفت، پژوهشگر گروه تصحیح متون فرهنگستان زبان و ادب فارسی و مدژس دانشگاه خوارزمی).

آخرین نشست، ویژه ادبیات معاصر الجزایر، به بزرگداشت واسینی الأعرج، رمان‌نویس بزرگ الجزایری و برنده جوایز بزرگ ادبی در جشنواره‌های عربی، اختصاص یافت. ریاست جلسه با آقای علی مهدی زیتون، (استاد نقد ادبی دانشگاه بیروت) بود که داوری رمان *أصابع لولیتا*، اثر واسینی الأعرج و برنده جایزه بزرگ ادبی لبنان در سال ۲۰۱۲، را بر عهده داشت. وی، در سخنرانی خود با عنوان «الی واسینی الأعرج»، زوایایی از شخصیت این رمان‌نویس را وصف کرد.

پس از وی، بانو رزان ابراهیم، واسینی شناس اردنی، درباره آخرین اثر او با عنوان *سیرة المُنْتَهی: عَشْتَهَا كَمَا اُسْتَهْتَنِي* (حسب حال نویسنده) سخن گفت که، اکتبر ۲۰۱۴، در دارالآداب بیروت چاپ شده است. ترجمه این سخنرانی را بانو نرگس قنديل زاده بر عهده گرفت. در پایان این نشست، واسینی الأعرج تجربه خود را، به زبانی گرم و صمیمانه، با مخاطبان در میان نهاد. وی خاطراتی از دوران کودکی و جریان و پرورش فرهنگی خود را گزارش کرد.

واسینی الأعرج، رمان‌نویس بزرگ الجزایری، برنده جوایز ادبی متعدّد، چهره شاخصی در ادبیات معاصر الجزایر و برخوردار از شهرت جهانی است. ابتکار دانشگاه شهید بهشتی در تجلیل از این شخصیت ادبی در خور قدردانی است. در پایان همایش، جناب آقای محمدمهدی طهرانچی (رئیس دانشگاه شهید بهشتی) لوح یادبودی به ایشان اهدا کرد.

همایش با صدور بیانیته‌ای پایان یافت که، در آن، از جمله تشکیل دبیرخانه دائمی همایش ادبیات معاصر عرب در دانشگاه شهید بهشتی و تخصیص بخشی در هریک از نهادهای فرهنگی برای تقویت ارتباط با کشورهای اسلامی پیشنهاد شده است.

شکوه السادات حسینی

(استادیار گروه زبان و ادبیات عربی دانشگاه شهید بهشتی، دبیر همایش)